

Mereröövel Lusikas ja printsess Õhupall ehk mis juhtub asjadega tänapäeva muinasjuttudes

Ele Süvalep

Heidan järgnevalt pilgu sellele, milliste võtetega kujutatakse asju ennekõike niisugust tüüpi muinasjuttudes, mida võiks nimetada asjademuinasjuttudeks. Asju endid mõistan siinkohal sõna kitsamas tähenduses, peamiselt kui esemeid: need on materiaalsed, inimese valmistatud ning eristuvad loodusest ja ka n-ö abstraktsetest mõistetest. Tõsi, vahel pole üht teisest võimalik ega ka vajalik lahus hoida.

Asjademuinasjutt kui selline ei ole mingi kanooniline termin. Olen seda kohanud eeskätt ühe autori loomingu käsitluses – nimelt, 19. sajandi taani muinasjutuklassiku Hans Christian Anderseni puhul. Andersen on kirjutanud teiste tähelepanuväärsete lugude kõrval ka muinasjutud pealkirjadega „Vankumatu tinasõdur“, „Sukanõel“, „Krae“, „Pudelikael“, „Sulg ja tindipott“, „Hoiukarp“, „Pronkssiga“, „Vana tänavalatern“ – ühtekokku mitukümmend sellist lugu elavatest asjadest, mispuhul teda nimetatigi asjademuinasjutu rajajaks (vt Andersen 1987: 33). Üksikuid taolisi lugusid on teada ka varasemast ajast, kuid Andersen oli nende loomisel järjekindel ja isikupärane. Pannes asjad tegijate ja nägijate rolli, lisas ta muinasjutule uue perspektiivi, mis oli ka väga lastepärane. Laps eeldab, et suhted n-ö elutus maailmas toimivad sama malli järgi kui elavate inimeste maailmas (vt nt Bettelheim 2007: 36). Kuigi Andersen tegelikult ei adresseerinud oma lugusid ainult lastele, sai asjademuinasjutt koha lastekirjanduses ja eeskätt väiksematele lastele mõelduna. 20. sajandil kujunes populaarseks üks selle haru, mänguasjade-muinasjutt, kuid muidu on asjademuinasjutul olnud muu fantastikaga võrreldes pigem tagasihoidlik koht.

See ei ole aga päris nii uuemas eesti lastekirjanduses, kus asjademuinasjutt paistab minu meelest vägagi silma. Seda kirjutavad mainekad ja populaarsed autorid. Kõigepealt muidugi Andrus Kivirähk, kelle suur osa lasteloomingust on asjademuinasjutud *par excellence* (või neid saab mingist vaatenurgast sellistena näha). Kivirähk kujutab asju talle omase fantaasialennu ja huumoriga; samas on tema asjades ka mingit tuntavat kehalisust või maapealsust, nad on kujutatud plastiliselt. Teine autor on Piret Raud, kes pole küll ainult või niivõrd

asjademuinasjutu kirjutaja; asjadki on tal rohkem tinglikud, või ütleme, õhulised nagu tema printsess Õhupall, kes ei ole Kivirähki suure asjadeloo „Oskar ja asjad“ õhupall, kuigi toogi on printsessilik ja kättesaamatu. (Kivirähkile iseloomulikum tüüp on muidugi mereröövel Lusikas.) Piret Raua lugudes toimuv, sealhulgas asjadega toimuv, on aga eriti kummaline ja paradoksaalne; teeb vahel ka Kivirähki lugudele silmad ette. Eeskätt nende kahe kirjaniku loomingule võlgnengi oma teemavaliku, kuid heitsin pilgu ka Aino Perviku, Tiia Toometi, Jaan Rannapi, Henno Kāo lugudele; lisaks varasemast, s.t nõukogude ajast, veel eriti Eno Raua, aga ka Vladimir Beekmani, Iko Marani ja Robert Vaidlo omadele. Seegi jääb vaid valikuks, kuid mingeid järeldusi eesti asjademuinasjutu kohta peaks olema võimalik teha.

Meie nüüdislugudes esinevad kõikvõimalikud asjad: riieidest, nõudest ja söökidest kooli- ja mänguasjadeni, kodumasinateni, ning on ka sellist elektroonikat, nagu mobla, teler ja arvuti, kuigi viimased pole nii sagedased, nagu ehk arvata võiks. Ma ei hakka üles lugema juttude teemasid, millega asjade valik ju ka seotud, kuid nimetan siin siiski ühe mu meelest tunnusliku ja n-õ ajatu: vanade ja uute asjade omajagu vastuoluline suhe. Näiteks võiks olla nii suur ja tore „asi“ nagu maja, mille uus ja vana variant kohtusid juba Andersenil („Vana maja“). Eno Raua ja Henno Kāo lugudes, pealkirjadega vastavalt „Kaks maja“ ning „Vana ja uus“, on uus maja üleolev, heidab vanale ette igasugu puudusi ja ka pahesid nagu suitsetamine (!). Aga just vana maja inimlikele hädadele kaasa tundes ja abi otsides läheb siit edasi Piret Raud oma lugudega, nagu „Vana maja ja nõiamoor Niina“ ning „Printsess Korstna mure“. Vana maja – teistes juttudes mõni muu vana asi – pälvib üldiselt rohkem tähelepanu ja sümpaatiat kui uus. Saame rääkida koguni teatud nostalgilisusest, mille tagant paistab täiskasvanud jutustaja oma lapsepõlvega ja ka mingi lastele jagatava õpetusega. Nostalgilisus ja õpetlikkus tunduvad asjademuinasjuttu olevat kuigivõrd lausa sisse kirjutatud – kas just rohkem kui mõnesse muusse jututüüpi, ei tea, kuid avalduvad need kahtlemata vägagi ilmekalt. Tegelikult viib vanade asjade teema ju ka ilukirjandusest välja aimekirjandusse, kasvõi Tiia Toometi kirjutatud vana aja lugude juurde või veel hoopis kaugemale, asjade leiutamise ja valmistamise ajalukku, millest mina oma lapsepõlves lugesin venelase Mihhail Iljini meeldejäävate kirjeldustega raamatust „Jutustusi asjadest“ (e. k 1947). Nõnda pole asjad vaid väikelaste ja muinasjuttude teema. Kuid lähen siiski muinasjuttude juurde tagasi.

Asjademuinasjutu aluskujundiks on antropomorfiseerimine ehk inimesestamine (eelistan seda „inimlikustamisele“, mida eestikeelse vastena on kasutatud). See on olnud muinasjuttude üks põhivõtteid läbi aegade ning asjadest palju varem ja sagedamini on inimesestatud loomi-linde ja muidki loodusobjekte. Tunnustest, mida neile kõigile omistatakse, on esikohal inimkeel, kõnevõime. Ka ainuüksi iseloomuliku häälduse ja kõnestiiliga võib asjast luua karakteri, nagu hästi tõendab Kivirähki „Oskar ja asjad“, ja mingeid näiteid võib leida pea kõigilt autoritelt. Kui asjad valjult ei räägi, siis nad mõtlevad, ja otse loomulikult on neil ka tunded. Armunud asjad, nende abieluplaanid või lausa abielud hakkasid silma juba Anderseni muinasjuttudes. Ka meie nüüdsetest lastejuttudest leiame muude seast abielus olevad põrandaharja ja prügikühvli, hambaharja ja hambapasta („Oskar ja asjad“), teineteisest huvitatud õhupalli ja jalgpalli (Piret Raud „Printsess Õhupalli ball“) ning häbelikult punastava valgusfoori, kes on printsessi nii armunud, et ei suuda näidata muud kui punast tuld (Piret Raud „Printsess Karlotta ja punastav valgusfoor“). Asjadel on mõistagi ka aistingud, nad näevad ja kuulevad, kuigi Kivirähki Oskari jaoks on see paras mõistatus, kuna neil üldiselt silmi ja kõrvu kuskilt ei paista.

Anda inimesetaolist välimust asjadele ongi raskem kui loomadele. Muidugi suunavad lugeja kujutlust kõigepealt illustratsioonid, mis neis raamatutes peaaegu alati on ning kus asjadele on joonistatud nägu, käed ja jalad. Tekstist me asju nii täielikul inimkujul ei leia, küll aga on nad sageli varustatud mõne meeldejääva antropomorfse detailiga. Näiteks realiseeritakse päris omapärasel viisil juba teadantuntud keelemetafoore, nagu laua- ja toolijalad, tassi- ja mannergukõrvad jne. Aino Pervik kasutab loos „Punane pliiats“ õnnestunult pliiatsi südame murdumise kujundit: pliiatsit ei saa enam teritada, sest ta süda on murtud, kuna tüdruk ta hooletult põrandale viskas. Hulganisti toredaid detaile on muidugi just väljaspool kinniskeelendeid, kasvõi Kivirähki asjade juuksed: tema tolmurullil on ilusad lokkis juuksed („Tolmurulli seiklused“), viiner saab ketšupist ilusad punased juuksed („Väike viiner“), koguni jalgpallile kasvavad pähe juuksed, nii pikad, et saab patsi punuda: tegu on tüdruku poolt nukuna koheldava palliga („Pille ja pall“).

Antropomorfiseerimise kõrval on uuemates lugudes päris palju ka animiseerimist ehk loomadele omaste tunnuste ülekandmist, mida Andersenil praktiliselt polnud. Asjad võivad siis igasugu loomahääli teha ja ka näiteks hammustada, olgu Piret Raua „Kuri nuga“ või Kivirähkil koguni ämber liivaga, mida väidetavalt asustab

suvel liivast tehtud krokodill – ja liiv tõesti närib või teritab pliiatsit, mis tema sisse pistetakse ning matsutab, kui pannakse õun („Loomade päev). Asjad võivad ka loomade kombel ja üsna iseäralikult järglasi saada, nagu sünnib isa sokkidega, kelle voodi alla munetud munast kooruvad väikesed sukkpüksid (Kivirähk „Isa sokid“). Kuid animeerimine võib toimida ka teisel suunal, mitte asja, vaid inimesega: inimene n-ö loomastatakse. Viimase sõna koledavõitu tähendust võiks mahendada asjaolu, et sellega kaasneb ikka huumor. Piret Raual näiteks haugub (ja haugub vastu) üks printsess ja on ka üks haukuv poiss, kes unistabki saada koeraks ja kellele politseinik paneb suukorvi pähe, kui ta pargis koeraks-olemist harjutab („Uku“). Tema juttudes vahetavad loomad ja inimesed üldse teinekord kohti. Pisut meenutavad kurikuulsa Caligula hobust näiteks suksud, kes võimutsevad kuninglike persoonide üle, istuvad nende asemel lauas, söövad kartulikrõpse, nii et riik laostub jne („Kuningas ja kuninga hobune“; „Tagurpidiprintsess“).

Kogu elustamise ja antropomorfiseerimise temaatika annaks taas võimaluse arutleda üldisemate ja just täiskasvanuomaste hoiakute ning probleemide üle lastele mõeldud lugude taga. Piirdun siinkohal sellega, millele võiks tinglikult osutada märksõna „võrdsustamine“. Kuigi antropomorfiseerimist seostatakse üldiselt just inimkeskse maailmakäsitusega, kus inimene on kõige mõõt, saab seda asjademuinasjutus näha ka teistpidi: et antropomorfiseerimisega võetakse inimeselt, inimliigilt ära midagi talle ainuomast, nii et see enam ei kuulu ainult talle, ja jagatakse see ka teistele, loomadele ja asjadele. Siin ongi too võrdsustamismoment, mis oli iseloomulik juba Andersenile, kuigi vast teistel põhjustel kui meil praegu (usklikuna oli Andersen inimliku kõrkuse ja eneseupitamise suhtes väga tundlik ning püüdis asjade kaasabil näidata, et inimene on jumala käes samuti vaid tööriist, ese; sama mõtet väljendab muide meie Tammsaare Andres „Tõe ja õiguse“ V osas, kui räägib Indrekule labidatest, inimesest ja jumalast). Tänapäevane kriitika antropotsentrismi ja selle tagajärgede suhtes on põhjustatud suuresti näiteks keskkonnaprobleemidest, kuid ka nn võõrandumisnähtudest ühiskonnas. Asjad kui tehnilikud peaksid seejuures olema negatiivse märgiga ja loodusele vastanduma, kuid asjademuinasjuttudes see valdavalt nii pole. Taimed ja loomad (eriti väikloomad) seisavad sageli truult asjade kõrval, nad kõik kõnelevad omavahel ja saavad üksteisest aru, kuid otse inimesega ei räägi neist keegi, see sünnib vaid erandolukorras ja pea alati just lapsega. Võrdsustamine peakski siis ka lapse arusaamadega kokku sobima.

Nüüd muudest kujundivõtetest. Kõigepealt meenutaksin veel üht 19.sajandi klassikut, inglasi Lewis Carrolli (nagu oli tolle erialalt matemaatiku kirjanduslik pseudonüüm). Tema Alice'i lood ei ole vast tüüpilised asjademuinasjutud Anderseni mõistes, kuid meenutagem, et maa-alust riiki, kuhu Alice satub, valitsevad mängukaardid eesotsas verejanulise kuninganna ehk ärtuemandaga ja Alice'i peeglitagust maailma malenupud, võtmepositsioonil samuti kuningannad (selle malendi nimi on meil lipp, inglasiel *queen*). Neid maailmu asustavad igasugu rohkem ja vähem fantastilised olendid, kes võivad end muuta, kellega toimuv on ettearvamatu ning kes ajavad juttu, mis on täis sõnaväänamisi ja peaaegu mõttetusi. Just Carroll tõi ja kinnistas muinasjuttudesse absurdi mõõtme. Tõsi, selle sobivus lastekirjandusse tundus eriti algul küsitav, kuigi Carroll ise rõhutas sellise, n-ö igasugusele reeglistatusele allumatu fantaseerimise lapsepärasust. Pikkamööda see juurduski, kuigi nt eesti keelde võttis Alice'i jõudmine mitmesugustel põhjustel aega üle saja aasta („Alice imedemaal“ originaal trükiti 1865, Jaan Krossi tõlge 1971). See toimus meie nõukogudeaegse muinasjutu kuldajal, kui tõlgiti üldse mitmeid, mingil määral ka Carrolli absurdist juba mõjutatud muinasjutte. Nii et ei teagi, kuivõrd Carroll või keegi muu või fantastika üldine õhustik siin mõjus, aga just 70ndatest peale hakati Eestiski kirjutama lugusid, mis olid küll mitte just Carrolli absurdi astmes, aga ikkagi sinnapoole. 1978. a ilmusid Iko Marani „Tuline jäätis“ (seotud tema varem ilmunud raamatuga „Londiste, õige nimega Vant“) ja Robert Vaidlo „Kessu“. Mõlemas teeb lapstegelane koos mänguasjast kaaslasega (Kessu kaaslane kloun Tripp pärineb originaalis raamatupildilt, 1980. aasta telelavastuses on aga nukk) läbi seiklusi kummalistel muinasjutumaadel. Tervikuna meenutab Alice'i juhtumit rohkem just Marani „Tuline jäätis“. Selle tegelased, Siim ja mänguelevant Londiste läbivad unenäolise teekonna, mis algab suureks paisunud hiireaugust (natuke nagu Alice'i küüliku-urg), viib meil nii armastatud Mutionu sünnipäevale, enne kui kukutakse kuhugi kadunud asjade ruumi/hulka, pääsetakse sealt Raudteemaantee mere äärde ning enne kojujõudmist satutakse veel pahupidi-padrikusse. Nagu nimetused osutavad, on kõik neis paikades kuidagi nihestatud, nähtamatu, tagurpidi jne. Teekonna juhtmotiiviks on aga tulise jäätise otsimine; selle söömine peaks tegema kõik võimatu võimalikuks, kuivõrd see ise on üks võimatu asi. Ka väljanägemiselt kujutletakse seda korruga ümmarguse ja kandilisena, punase ja rohelisena (Maran 1978: 64). Tulise jäätise kujundit, milles siis pannakse kokku üksteist loogiliselt välistavad asjad ja omadused, nimetatakse poetikas oksüümoroniks; selle laiendatud väljendus või arendus aga ongi

paradoks. Vaidlo „Kessus“ esineb konkreetse oksüümoronina näiteks kõver joonlaud; ka seal on midagi pahupidist (tagurpidi vihm), kuid kujundlikkuse võti antakse tegelikult juba loo esimestes lausetes, kui loeme, et Kessu on pikemat kasvu lühike plikatirts ning et ta elab majas, mis asub kogu aeg vasakut kätt, ükskõik kustpoolt tulles (Vaidlo 1978: 3).

Paradoks ja oksüümoron, kui neid mõista avaramalt, mitte üksnes loogiliste vastandite, vaid ka üldisemalt kokkusobimatuna tunduvate kvaliteetide seostamisena, kujundavadki üsna oluliselt meie uuemate asjademuinasjuttude tegelasi, nagu ka tegelaste absurdsevõitu toiminguid. Kuidas tundub, kui prügiämber on maheda sametise häälega, õrnatundeline, luuletab ja nutab? („Oskar ja asjad“). Või viinerist haldjas, kes haldjana lendab tuvi seljas haldjamaale, selle asemel et minna poisi suhu? Paradoksaalsusele keeratakse siin veel üks vint peale, kui poiss peab haldjalikku Pöial-Liisit omakorda viineriks ja tahab hammustada raamatut, mida ema talle ette loeb (Kivirähk „Väike viiner“). Võtame veel näiteks vanaema hambad, mis pesemisel teevad muusikat, algul kaunist klassikalist klavessiinimuusikat, hiljem kunsthammastena süntesaatorimuusikat (Piret Raud „Vanaema hambad“).

Oksüümoroni kõrval toimib absurdikujundina ka klassikalistest lugudest tuntud hüperbool, äärmuslik liialdamine, eriti jälle siis, kui seda rakendatakse mingis ootamatus seoses või kui selle suure liialduse lõpus on väike, justkui kontrastne puänt. Eno Raua loos „Hirmuäratav tolmuimeja“ ahmib tolmuimeja endasse järjest suuremaid asju ja tahab seda teha kogu maailmaga, kuid viimasel hetkel vool katkeb, sest elektrijuhe ei ulata nii kaugele (ka sisseimetud asjad tulevad uuesti välja). Ülisagedane on hüperbool Piret Raua juttudes, ehkki rohkem on see seotud inimtegelastega, kes näiteks ülalmainitud tolmuimeja kombel kõike tahavad nahka pista (jutus „Ablas beebi“ on koguni üks niisugune beebi, mispuhul päästjaks osutub ema, kes talle luti suhu paneb). On sõdur, kes käske nii usinalt täidab, et näiteks koristamisel pühib ta minema kõik põrandalolevad asjad, mööbli, inimesed ja lõpuks koguni põrandalauad („Sõnakuulelik sõdur“), printsess, kes peseb isegi raamatuid pesumasinas, nii et järele jäävad tühjad valged lehed („Printsess, kes armastas puhtust). Jne jne. Muidugi on ka otseselt just hüperboolseid asju, nagu tohutult ruumikad väike-esemed: ema käekott, mis mahutab kõike, pudi-padist kuni lapsevankrini välja („Emme käekott“) või koristaja Maša liblikavõrk, tema tööriist, millega ta püüab algul prahti, siis aga hakkab hoopis püüdma ilusaid asju,

puude ja pilvedeni välja, tahab ka ise liblikavõrku ilusate asjade seltsi elama minna, kuid hiire tõttu läheb võrk katki ja tädi Maša peab edaspidi koristamisel leppima põrandaharjaga („Koristajatädi Maša liblikavõrk“).

Oksüümoroni ja hüperbooli kõrval ning nendega koos toimib sageli veel grotesk: selleski ühendatakse erinevat laadi, justkui eri olenditelt või nähtustelt võetud (keha)osi ning kogu tulemit iseloomustavad liialdatus ja moonutatus, mis mõjuvad hirmuäratavalt (koletised, koledad sündmused), kuid sageli ka naljakalt. Grotesk toetub paljuski just visuaalsele kujutlusele, see on ka piltide ja filmide, sealhulgas õudusfilmide kujund. Väikelaste raamatutes on grotesk mahendatud, kui seal seda üldse on, aga enamasti ikka midagi on. Lastepärase groteski meister on muidugi Kivirähk oma kohutava nätsu, jubedate barbide ning ka tolmuimejaga, keda ta ise nimetab õiglaseks, õieti on groteskne tolle tegevus, kui ta krokodilli seestpoolt tühjaks imeb; pärast saab sellest täispuhutav krokodill supelrannas („Õiglase tolmuimeja“). Siin meenusid mulle Roald Dahli Tohlamid, kes pea peal seisma sunnituna n-õ enda sisse vajuvad. Samas liinis õudusjutte räägivad „Limpas ja mereröövlites“ lapsed õhtul voodis; üks neist räägib mehest, kes ei saa nõiduse tõttu habemeajamismasinat põselt ära ning see ajab järjest maha naha, liha, kondid, ja lõpuks ka pea otsast (Kivirähk 2004: 15). Jube küll, aga vist midagi pole teha, et lapsi seesugused õudsed asjad ikka paeluvad! Osal Piret Raua arvukatest hüperboolidest on samuti mingi groteskne värv. Jälle on sellega rohkem seotud inimtegelased, kuid ka asjad on n-õ asjasse segatud. Näiteks on kellelgi tädi Ingeril tohutu nina, mis koos lõhnadega tõmbab endasse asju, jälle kuni terve maakerani välja; poisist jutustaja Taavi sõnul ongi nad kõik praegu seal ninas ja ootavad, et tädi neid välja urgitseks („Tädi Ingeri nina“).

Muidugi ei jõudnud ma käsitleda kõiki olulisi kujundivõtteid. Kõrvale jäid näiteks otseselt sõna- ja häälikumängud või tekstidevaheliste suhete jälgimine, nn intertekstuaalsus – need kõik on tegelikult mu teema seisukohalt väga tähtsad. Ka näiteks absurdi puhul olnuks põhjust arutleda selles ilmnevate üldisemate hoiakute, sealhulgas täiskasvanud jutustaja ja lapse vaatepunktide üle. Kuid ka seni vaadeldu põhjal saan lõpetuseks teha väikese kokkuvõtte selle kohta, missugust laadi ja kui suuri muutusi on läbi teinud muinasjuttu toodud asjad reaalseste esemetega võrreldes.

Kõigepealt muidugi: elutu elustub. See suur bioloogiline ime sünnib muinasjuttus üldiselt pingutuseta: kas kohe algusest peale või mingil hetkel asjad lihtsalt ongi

elus, nad ei elustu nii vaevaliselt nagu nt Frankensteini loodud olend (Mary Shelley romaani põhjal tehtud arvukatest filmidest ja lavastustest meenub seejuures eelkõige mõne aasta tagune Londoni rahvusteatri etendus, mida nägin kinoülekandena).

Asjade mõne teise kvaliteedi muutumine toob rohkem pinget ja vastuolusid. Eriti mis puudutab asjade kindlat kuju ja püsivat olekut, ütleme, asjade usaldusväärsust, mis neil meie silmis on reaalsuses. Muinasjutus kohtame üllatavalt muutlikke, võiks öelda isegi, et kahepalgelisi asju – sõnaga, neil on mingi see-ja-teine-olek, mida puudutasin seoses oksüümoroniga. Seegi on muidugi suures osas elustamise kaasnähtus, et asi on ühelt poolt või mingis valguses vaadates justkui juba saanud elusolendiks (luuletaja, mereröövel, printsess või ka Kivirähki esikjutu kaelkirjak) teiselt poolt jäänud asjaks (prügiämber, lusikas, õhupall, kraana). Siiski võib asi isegi ainult asjana, mitte otseselt elustatuna, tegelasena, vaid tegelase juurde kuuluva atribuudina, olla nagu mingi virvendav kujumuutja, korraga üks ja teine; meenutagem tulist jäätist selle kuju ja värviga või konteinerlikku ema käekotti.

On veel üks põhikvaliteet, mis asjadel muinasjutus võib muutuda: staatilisuse, liikumatuse asemele tuleb liikumisvõime, dünaamilisus. Tõsi, seda päris alati ei toimu, kõigis lugudes asjad paigalt ei liigu, näiteks Kivirähki „Oskar ja asjad“ on ehitatud üles just liikumatutele asjadele ning sellele, et Oskar saab seetõttu esemeid mitmel viisil aidata. Ka juba Andersenil oli nii liikumatuid kui liikuvaid asju ning liikumise taga oli mõnegi asja puhul see, et inimene neid liigutas (või lennutas tuul ja kandis veevool). Olgu kuis on, tähenduslikult kuulub asjade kui tegijate juurde, mida nad asjademuinasjuttudes on, siiski just dünaamilisus. Võime ka öelda, et liikumine kuulub nende n-ö kahepalgeliste asjade tõelise(ma) palge juurde, mida nad näitavad omataoliste seltsis (nendeks on ka loomad, taimed): selles olukorras nad kõnelevad, liiguvad, tegutsevad ja seiklevad, kuid inimese juuresolekul on paigal ja vait. Seda võiks näha veel kui maskeeringut: inimese ees asjad kannavad maski, elutuse maskeeringut. Kahjuks on tõesti nii, et tolle maskeeringu taha meie ei näe, ja me ei tea, millised on asjad tõeliselt. Nõnda ei jää siin üle muud kui usaldada muinasjutte, eriti asjademuinasjutte.

Kirjandus

Andersen, Hans Christian 1987. Väike merineitsi. Muinasjutud ja lood. Taani

- keelest tõlkinud Henrik Sepamaa. Värsid tõlkinud Harald Rajamets. Eessõna tõlkinud Olev Jõgi. Tallinn: Eesti Raamat.
- Beekman, Vladimir 1959. Aatomik. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.
- Beekman, Vladimir 1968. Aatomik ja küberneetiline karu. Tallinn: Eesti Raamat.
- Bettelheim, Bruno 2007. Muinasjuttude võlujõud. Muinasjuttude tähtsus ja tähendus. Tartu: Atlex.
- Carroll, Lewis 1971. Alice imedemaal. Tõlkinud Jaan Kross. Tallinn: Eesti Raamat.
- Carroll, Lewis 1993. Alice peeglitagusel maal ja mida ta seal nägi. Tõlkinud Risto Järv. Tallinn.
- Dahl, Roald 2005. Tohlamid. Tõlkinud Tiina Toomet. Tallinn: Eesti Raamat.
- Iljin, Mihhail 1947. Jutustusi asjadest. Tartu: Teaduslik Kirjandus.
- Kivirähk, Andrus 1995. Kaelkirjak. Tallinn: Tiritamm.
- Kivirähk, Andrus 2002. Sibulad ja šokolaad. Lastenäidendid. Tallinn: Varrak.
- Kivirähk, Andrus 2004. Limpa ja mereröövlid. Tallinn: Varrak.
- Kivirähk, Andrus 2009. Kaka ja kevad. Tallinn: Varrak.
- Kivirähk, Andrus 2015a. Karneval ja kartulisalat. Tallinn: Varrak.
- Kivirähk, Andrus 2015b. Oskar ja asjad. Täna silma: Film Distribution.
- Käo, Henno 2000. Printsuss. Tallinn: Tiritamm.
- Käo, Henno 2003. Napakad jutud. Postpõdernistlik raamat. Tallinn: Ilo.
- Maran, Iko 1972. Londiste, õige nimega Vant. Tallinn: Eesti Raamat.
- Maran, Iko 1978. Tuline jäätis. Tallinn: Eesti Raamat.
- Pervik, Aino 2011. Jääpurikas, murelik piim ja teised tüübid. Tallinn: Tammerraamat.
- Rannap, Jaan 1999. Jänese mängutoos. Tallinn: Kupar.
- Rannap, Jaan 2006. Aptsihh! Aptsihh! Aptsihh! Tallinn: TEA kirjastus.
- Raud, Eno 1966. Helikopter ja tuuleveski. Tallinn: Eesti Raamat.
- Raud, Eno 1972. Konn ja ekskavaator. Tallinn: Eesti Raamat.
- Raud, Piret 2010. Emma roosad asjad. Tallinn: Tammerraamat.
- Raud, Piret 2012. Natuke napakad lood. Tallinn: Tänapäev.
- Raud, Piret 2013. Teistmoodi printsessilood. Tallinn: Tänapäev.
- Raud, Piret 2014. Mina, emme ja meie igasugused sõbrad. Tallinn: Tänapäev.
- Raud, Piret 2015. Emili ja oi kui palju asju. Tallinn: Tänapäev.
- Raud, Piret 2017. Kõik minu sugulased. Tallinn: Tänapäev.
- Toomet, Tiia 1983. Vana aja lood. Tallinn: Eesti Raamat.

- Toomet, Tiia 1996. Kaltsutitt ja puuhobune. Tallinn: Koolibri.
- Toomet, Tiia 2001. Vana aja koolilood. Tallinn: Varrak.
- Toomet, Tiia 2017. Vingus näoga klouni pihtimus. Tartu: Petrone Print.
- Vaidlo, Robert 1978. Kessu. Tallinn: Eesti Raamat.
- Vaidlo, Robert 1988. Kessu ja Tripp. Tallinn: Eesti Raamat.